

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Cap. VII. De Matrimonii Essentia & Essentialibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73973)

& obligationes, quæ consensu contrahuntur, contraria voluntate dissolvuntur. §. *ult. Inst. quib. mod. oblig. toll.* Extenditurque hoc ipsum ad sponsalia juramento firmata; quia juramentum promissorium appositum contractui tanquam accessorium sequitur ejus naturam & conditiones. *c. quemadmodum. de jurejur.* unde sublata per mutuum consensum obligatio ortâ ex contractu Sponsalium, tollitur etiam ea, quæ est ex juramento, & priori innixa erat, utpote ejus confirmatoria. Cùmque obligatio ex contractu promissoris hanc imbitam habeat conditionem; nisi ea remissa fuerit; etiam juramentum talis contractus confirmatorium eam imbit; consequenter ab eo, in cujus favorem factum, remitti potest. Quin etiam juramentum præstitum est in honorem DEI, ita tamen, ut tota res cedat in utilitatem partis, v.g. si ex pietate juraveris, te ducturum in uxorem Titiam scæminam pauperem, potest obligationem inde contractam scæmina illa remittere; quia non aliter promissum matrimonium, quam si ei placuerit matrimonium, unde nec Deus juramentum illi adjectum acceptavit. Ac ita illa prius acceptante promissum, & dein matrimonium respuente, libereris. Ita Castrop. p. 17. n. 4. Sanch. l. 1. d. 52. à n. 7. Pont. l. c. 9. n. 2. Gutt. c. 24. n. 1. Pith. b. 1. n. 40. Neque his opponas, c. 2. b. t. ubi dicitur, eos, qui de matrimonio contrahendo fidem dederunt, admonendos esse, ut præstitam fidem servent, si autem se invicem admittere noluerint, ne fortè inde deterius contingat, esse in patientia tolerandum &c. Si autem dissolutio patienter toleranda, jure ipso fieri nequit, & si nullam habent obligationem persistendi in sponsalibus, non tunc monendi, ut persistant. Nam melior est infelicitas *cit. cap.* quem affert Castrop. n. 3. Pith. n. 42. nimirum Sponfos monendos esse, ut fidem servent, dum non habent causam rationabilem resiliendi; cùm resiliencia illa sit levitas quædam, inconstantia & occasio obloquiorum, dum homines vulgò putant, Sponfos resiliencia violare sibi mutuo datam fidem, vel etiam juramentum. Quòd si noluerint, tolerandam esse dissolutionem, mutuo eorum consensu factam, non tanquam in se malam, sed ut minus convenientem propter dictam notam inconstantia. Duplici enim modo aliqua à jure tolerari dicuntur. Primò permittendo aliquid (non positivè & approbativè, sed tolerantivè, & negativè non inhibendo) quod in se malum est, ad vitandum majus malum, v.g. lupanaria ad vitanda adulteria & incestus. Secundò permittendo aliquid, vel etiam approbando tanquam licitum, quod in se malum non est, est tamen minus conveniens, ad majus inconveniens, aut etiam malum vitandum.

2. Resp. ad secundum: Debet consensus ille in dissolutionem sponsalium, seu remissio obliga-

tionis notificari alteri parti, & ab illa acceptari; siquidem remissio hæc non liberat remittentem ab obligatione, quo usque ea remissio alteri parti grata non est. Et quamvis uno resiliente, pars altera fiat libera ab obligatione sua, si velit, si tamen nolit, sed velit persistere in sponsalibus, pars resiliens non deobligatur. Sanch. l. c. n. 4. Pont. l. c. n. 1. Castrop. n. 2. Pith. n. 41. Item debet ista remissio obligationis utrimque fieri spontè, & non coactè; si enim altera pars non liberè, sed minis, terroribus, vel nimia importunitate alterius ducta, & quasi coacta ab altera parte consentit in dissolutionem, pars inducens seu adigens ad hoc in conscientia manet obligata, Sanch. n. 3. Pith. l. c. de cætero etsi peccent saltem venialiter, dum utrimque liberè solvunt sponsalia sine justa causa, hæc tamen rarè deesse solet; estque etiam sufficiens, quòd utrimque defervescat calor ille amoris & affectus, quo primitus sponsalia contraxerant, placente fortè etiam magis alio, vel alia. Et hæc de dissolutione sponsalium contractuum inter puberes; qualiter enim dissolvantur mutuo consensu sponsalia contracta inter impuberes, dicitur commodius *Titul. seq.*

Quæst. 76. An pars justè resiliens à sponsalibus ob ingressum religionis, vel aliud impedimentum inculpabile teneatur comparti solvere expensas, si quas fecit in parandis nuptiis.

Resp. Probabiliter id affirmant, Gutt. *de matrim.* c. 78. n. 3. Henriq. l. 12. c. 10. *in fine.* Laym. l. c. n. 9. eò quòd contrahentes videantur se tacitè obligare ad servandos se indemnes, casu quo absque culpa sponsalia solvantur. Arg. l. *pecuniam ff. de condit. culpa datâ.* Ubi dans alicui pecuniam, ut eam Capuam, altero nondum profecto pænitere potest, ita tamen, ut profecturo solvat expensas factas in parando itinere; eò quòd æquum non sit, ut is patiatur damnum, cùm nullum ex solutione contractus commodum reportaverit. Negant è contra æquè probabiliter, si non probabilius, Sanch. l. c. l. 5. d. 5. n. 3. Castrop. p. 33. n. 2. eò quòd id nullo jure cautum sit. Citata enim *Leg.* dans pecuniam profecturo, ideo tenetur eum servare indemnem, quia ipse pænitere potest, non autem profecturus; & est inæqualis conditio, dum impensæ supponuntur factæ, non in favorem profecturi, sed dantis pecuniam; in sponsalibus autem uterque justè resiliere potest posito impedimento, adeoque est æqualis utriusque conditio. Ex natura etiam contractus non inferatur necessariò hæc obligatio; cùm fieri possit absque eo, quòd unus alteri obligetur ad dandas impensas; imò, ut ait Castrop. sic fieri videtur, dum aliud non exprimitur, & jus liberè resiliendi cuilibet est concessum.

C A P U T VII.

De matrimonii essentia, & essentialibus.

Quæst. 77. Matrimonium unde dictum, & quid sit?

1. **R**esp. ad primum: Matrimonium sic dictum, quia scæmina nubit, ut mater efficiatur. S. August. l. 19. *contra Faustum.* Nomen potius traxit à matre, quam à patre; quia prolis ad quam matrimonium dirigitur, mater certa parens, cùm pater sæpe sit in-

certus. Item quia scæmina gravius in eo onus sustinet, utpote prolem in utero, & extra illum suâ substantiâ alens, Castrop. *de sponsal. d. 2. p. 1. n. 1.*

2. Resp. ad secundum: Matrimonium sumptum quasi causaliter est actualis contractus, in quo personæ legitimæ consensu verbis vel signis expresso se mutuo obligant ad perpetuam vitæ societatem, & generationis usum. Pith. b. 1. n. 67. vel ut Castrop. n. 2. quo

quo se invicem sibi mutuam in corpora potestatem concedunt ad usum matrimonii. Matrimonium vero sumptum formaliter pro vinculo ipso permanente (cujus causa efficiens est dictus contractus) seu per modum status perdurantis post dictum consensum seu contractum, definiti communiter lolet juxta *L. 1. ff. de ritu nupt. & cap. illud. de præsump. maris, & fœminæ* (intellige, quæ sunt personæ legitimæ nullo impedimento ligatæ) conjunctis individuum vitæ societatem retinens. Sanch. *l. 2. de matr. d. 1. num. 1. Pont. l. 1. de matr. c. 2.* Jam verò, cum contractus ille seu matrimonium causaliter (in fieri, non in facto esse, ut dicitur paulò post) elevatum sit à Christo ad rationem Sacramenti, quæ tale sic rectè definitur: Contractus viri ac fœminæ legitimus, quò mutuo traditur potestas in corpora, gratiæ habitualis collativus. Tolet. *L. 7. sum. c. 5. & ex eo Pont. l. c. nu. 10. Castrop. l. c. n. 2.*

Quæst. 78. Num consensus in copulam carnalem sit de essentia matrimonii.

R Esp. Consensus formalis ac directus in ipsam copulam non est de essentia matrimonii; sed solum consensus directus in potestatem, seu jus habendi, seu obtinendi copulam, seu utendi corpore alterius, ita ut consensus matrimonialis expressè, formaliter ac directè pro objecto habeat non ipsam copulam, sed solum implicitè, remotè, ac virtualiter, seu in radice & causa, quatenus fertur directè in dictam potestatem & traditionem mutuam corporum. Sanch. *l. c. d. 28. n. 3. & 4. Pirh. l. c. n. 69.* Unde jam sicut consensus ille in dictam traditionem & potestatem, ita & matrimonium subsistere potest cum intentione non consentiendi expressè in copulam, non tamen cum expressa exclusionè copulæ; ut si mulier diceret viro: consentio in te, ita tamen, ut me carnaliter non cognoscas; Foret enim matrimonium hac ratione invalidum; cum talis conditio adjecta non tantum repugnet generationi & copulæ, sed etiam potestati ad copulam, ut docet D. Thom. *in 3. p. in supplement. q. 48. a. 1. ad 3. Pirh. l. c. citans Tanner. d. 8. q. 3. du. 2. n. 12.* Atque ex hoc etiam patet qualiter B. Virgo adstricta voto castitatis, eo illaso, & non lædendo contrahere potuerit cum D. Josepho verum matrimonium, nempe tradendo illi corpus suum ad usum, & contentiando in dictam potestatem, non tamen consentiando in actum secundum, seu usum corporis sui, & potestatem illius. Poteratque Virgo Sanctissima etiam vi contractus matrimonialis cum Josepho initi obligata ad reddendum debitum, si ille hoc petivisset; quia revelante Deo secunda, & certa erat, illum nunquam illud petiturum, aut usurum dicta potestate. Castrop. *v. 3. Pirh. l. c. Laym. l. 5. sum. tr. 10. p. 2. c. 1. n. 3.* Patet idem ex his, qualiter verè conjuges durante matrimonio consummato (nempe de mutuo consensu in religione approbata) non possint petere & credere sibi debitum; quia verè retinent potestatem illam, sed impeditam ob votum castitatis, sicut, si à superiore ob causam illis prohibita esset copula. Unde, si contra votum vel talem prohibitionem haberent copulam, non peccarent adhuc contra justitiam, cum utantur re propria. Ita Castrop. *l. c. n. 3.*

Quæst. 79. Quotuplex sit matrimonium.

R Esp. Est triplex, legitimum, quod legitimo consensu seu secundum leges inter personas ha-

biles contractum. Quale fuit tam in lege naturæ, quam gratiæ. Estque modò adhuc inter infideles, quod solvi potest favore fidei, uno ad fidem converso, altero remanente. Ratum tantum, quod inter fideles contractum habet rationem Sacramenti, non secutià copulæ carnali. *c. quanto. de divorzio.* Quod solvi potest professione religiosa consummatum, quod accedente copulæ carnali est perfectum & completum, adeoque nullatenus dissolubile. Sanch. *l. 2. de matrim. d. 1. n. 9. Castrop. n. 4.* dicens, hinc quoque triplicem oriri significationem matrimonii, nimirum quatenus est legitimum, significat conjunctionem Christi cum anima per gratiam, Quatenus est ratum, conjunctionem Christi cum tota Ecclesia per Baptismum. Quatenus consummatum, unionem hypostaticam Christi cum humanitate, sed de his infra accuratius, ubi de solubilitate & indissolubilitate matrimonii.

Quæst. 80. An & qualiter institutum matrimonium.

1. **R** Esp. primò: In ratione contractus & in officium naturæ probabilius est, institutum esse à Deo, dum Adamus & Eva creati; eù quod eo ipso illis fuerit concessum, posse matrimonium contrahere, & sibi invicem tradere potestatem in usum corporis. Pont. *l. 1. c. 3. an. 3. Valq. de matr. d. 1. c. 3. Castrop. l. c. n. 5.* contraxisse verò videntur primi parentes actu matrimonium ante peccatum in officium naturæ; hoc est, in generis humani propagationem, quod post peccatum fuit quoque in remedium concupiscentiæ; dum Adamus dixit Evæ: *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea;* Eva è contra, ut credibile est, alia similia verba proferente.

2. **R** Esp. secundo: In ratione Sacramenti fuisse institutum à Christo, certum est, prout definitur à Concil. Florent. in decreto fidei post ult. Sess. à Trid. Sess. 24. c. ult. D. Thom. 2. 2. q. 100. n. 2. Sanch. *l. 2. d. 4. Valq. c. 4. Pont. l. 1. c. 5. per tot. & alii plures apud Castrop. n. 6.* quandonam autem sit institutum, non satis est certum. Sanch. *l. c. Laym. l. c. c. 2. n. 1. Pont. l. c. c. 6.* quos sequitur Castrop. *n. 6.* putant illud fuisse institutum, *Matth. 19.* ubi ejus inseparabilitatem præcepit, & commendavit Christus, juxta quod insinuat Trident. *Joan. 2.* verò in nuptiis Canæ Galilææ non tam à Christo institutum, quam instituendum approbarum fuisse. Alii verò ut Tanner. putant, institutum fuisse intra 40. dies, quibus Christus post Resurrectionem suam conversatus cum Apostolis.

Quæst. 81. An matrimonium sit verum Sacramentum.

1. **R** Esp. primò: Matrimonium in lege naturæ & Mosaicæ non fuit propriè Sacramentum; quia non habuit virtutem sanctificandi conjuges, sed merè contractus naturalis, et si dici possit habuisse rationem aliquam Sacramenti improprietate, quatenus aliquo modo figurabat conjunctionem DEI cum homine per gratiam, vel etiam Christi cum Ecclesia, Sanch. *l. 2. d. 7. n. 2. Castrop. p. 2. nu. 1.* cum communi.

2. **R** Esp. secundo: Matrimonium infidelium seu non baptizatorum non est Sacramentum; cum Baptismus ex institutione Christi sit janua omnium Sacramentorum, sine quo nullum Sacramentum subsistit, ut Trident. in decret. de Baptism. His non obstante, quod in c. veniens. de Clerico non baptiz. dica-

dicatur, posse non baptizatum suscipere Eucharistiam & matrimonium; cum id intelligendum de matrimonio in ratione contractus, & de susceptione materiali Eucharistiae, ut Castrop. l. c. vel dicendum cum Rebell. l. 2. de mat. q. 3. n. 16. Pont. l. 1. c. 6. n. 5. Papam ibi locutum non definitivè, sed dubitativè.

3. Resp. tertio: Matrimonium contractum inter fideles seu baptizatos est verum Sacramentum novæ legis, est de fide definitum in Trident. sess. 24. can. 1. contra Lutheranos aliosque sectarios; cum celebratum cum legitima intentione faciendi, quod facit Ecclesia, est signum praeacticum ex institutione Christi gratiæ sanctificantis collata viro & mulieri debite illud suscipienti; quin & intuitu illius conferantur gratiæ Sacramentales seu actuales sane vel maximè necessariæ ad onera matrimonii, ferendæ; cum enim matrimonium sit vinculum perpetuum indissolubile, etiam cum conjuge sterili & morbida &c. foret jugum intolerabile, nisi Christus promissionem gratiæ annexisset ad patienter ferendum hoc onus, & concupiscentiæ ardorem sedandum, & proles pie educandas. Porro in eo, num matrimonium fidelium, non tantum in fieri, sed & in facto esse sit Sacramentum, AA. non conveniunt; affirmant Bellarm. l. 1. de mat. c. 6. Sanch. l. 2. d. 5. n. 7. Laym. l. 5. rr. 10. p. 2. c. 2. n. 4. Rebell. l. c. q. 4. moti præcipuè exemplo Eucharistiae. Negant Castrop. l. c. n. 3. Cönnick. d. 24. du. 2. n. 11. in facto esse verum Sacramentum, eò quòd Sacramentum sit signum praeacticum gratiæ, hoc est, suo usu ex opere operato sanctificans suscipientem; conjuges autem usu matrimonii non sanctificantur ex opere operato, disparitas verò quòd ad Sacramentum Eucharistiae sit, quòd hæc in fieri, seu dum fit, non sit Sacramentum, sed sacrificium, facta verò sit Sacramentum; quia usu suo sanctificat suscipientem. De cætero nihil ad rem facit, quòd in fieri non significet unionem Christi cum Ecclesia; cum ea significatio non probeat esse Sacramentum, quatenus illud est signum praeacticum gratiæ; sed solum esse Sacramentum, sumpto Sacramento latè pro signo rei factæ divinitus instituto.

Quæst. 82. An dum uterque conjux infidelis convenitur suscepto Baptismo, matrimonium illorum efficiatur Sacramentum.

Resp. affirmari communiùs cum Sanch. l. 2. d. 9. num. 5. Rebell. l. 2. q. 6. concl. 1. Bellarm. l. 1. c. 51. in fine. Gutt. de mat. c. 42. n. 5. Laym. l. c. p. 2. c. 3. n. 6. Pirh. l. c. n. 71. E quibus Sanch. Gutt. Pirh. censent, eo ipso, quòd infideles baptizentur, effici Sacramentum sine alio novo consensu, intellige, expresso; de cætero namque tenent, ut expressè Pirh. eo ipso, quòd intendant baptizari, virtualiter & implicite illos consentire in matrimonium præcedens, ut hoc sit indissolubile, adeoque Sacramentum, esseque hunc consensum Baptismo veluti signo externo expressum novam materiam & formam hujus Sacramenti. Alii eorum, ut Bellarm. Laym. censent, requiri novum consensum explicitum antiqui consensu approbativum, signis externis aut maritali copula expressum. E contra Castrop. l. c. num. 14. Valq. Tom. 2. in 3. p. d. 138. c. 5. Pont. l. 1. c. 9. n. 8. Cönnick. d. 24. du. 2. concl. 7. Pont. l. 1. c. 9. n. 8. censent tale matrimonium nunquam effici Sacramentum; eò quòd tales in contractu prius vinculo matrimonii perseverent, neque illud augeatur aut diminuat, sive de novo consentiant sive non.

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. IV.

vel etiam dissentiant; adeoque ex novo illo consensu (intellige, sive expresso, sive virtuali) non potest effici, matrimonium, & consequenter nec Sacramentum. Item quòd Sacramentum matrimonii tunc est, quando baptizati sibi mutuo tradunt corpora ad usum conjugalem, quòd non fit, dum infideles facti fideles renovant consensum priorem; jam enim corpora sunt tradita; adeoque per talem consensum approbativum prioris consensu seu traditionis corporum ea non traduntur. Quòd autem suscepto Baptismo vinculum illud jam prius contractum fiat ratum & indissolubile, non est ex eo, quòd à baptizatis denuo approbetur; sed ex eo, quòd Baptismo suscepto, cesset causa, ob quam alias dissolvi poterat, nimirum altero eorum renuente converti & baptizari. Ad hæc fideles reddunt matrimonium contractum omnino indissolubile per consummationem illius, & repræsentativum unionis verbi cum natura humana, absque eo quòd Sacramentum de novo conficiant & suscipiant.

Quæst. 83. An fidelis baptizatus contraheus ex dispensatione Papæ cum infideli suscipiat Sacramentum.

Resp. negativè: Sanch. l. 2. d. 8. n. 2. Valq. de mat. d. 2. c. 4. n. 10. Castrop. num. 11. Gutt. c. 42. n. 4. Pont. l. 1. c. 6. n. 7. contra Sorum in 4. dist. 26. q. 2. a. 3. in fine. Less. hom. 73. de Sacram. Ratio est, quia Sacramentum matrimonii unicum est & indivisibile, sicut est unicus est indivisibilis contractus afficiens virum & feminam, sed Sacramentum non afficit infidelem; ergo neque alteram partem fidelem afficere potest. Verum quidem est, quòd in hoc casu fidelis verè contrahat, sed contractus ille non est simpliciter fidelis, cum etiam sit contractus infidelis; Christus autem illum contractum elevavit ad rationem Sacramenti, quia est contractus simpliciter fidelis. Apostolus verò I. ad Cor. 5. dicens; virum infidelem sanctificatum esse per mulierem fidelem, per hoc indicare non voluit, quòd matrimonium illud mulieris sit Sacramentum, sed quòd occasione talis matrimonii speretur virum convertendum & sanctificandum.

Quæst. 84. An duo fideles contrahere possint matrimonium absque eo, quòd Sacramentum suscipiant.

Resp. affirmant hoc ipsum satis probabiliter Rebell. de oblig. just. p. 2. l. 2. q. 5. concl. 1. Valq. Tom. 2. in 3. p. d. 138. c. 5. Pont. l. 1. c. 9. n. 3. Gasp. Hurt. de mat. d. 3. diff. 19. Fundamentum eorum est, quòd neque ex scriptura, neque ex Conciliis, neque ex Patribus constat, Christum ita conjunxisse rationem Sacramenti contractui matrimoniali fidelium, ut hi nullatenus possint contractum hunc separate à Sacramento, cum licet nequeat esse Sacramentum matrimonii, quin sit legitimus contractus, quia est ejus materia & forma, contractui tamen matrimoniali ea ratio Sacramenti non est essentialis, sicut licet Sacramento Baptismi essentialis sit ablutio & prolatio verborum, non tamen illi abluitioni & prolationi essentialis sit ratio Sacramenti Baptismi, quippe ex defectu intentionis ab iis separabilis. Ad hæc quòd contractus matrimonii censerit debeat validus, quoad nullibi in jure irritatur; sed nullibi in jure contractus ille fidelium absque intentione Sacramenti, sive à qua per intentionem absolute ratio Sacramenti est separata, invalidatur, imò ex c. fin. de condit. apposit. colligitur contrarium, dum ibi condiciones turpes et impossibiles à contractu

G

matri-

matriamali rejiciuntur; adeoque conditio illa, quod ille contractus Sacramentum non sit, tanquam turpis est repellenda, subsistente nihilominus contractu matrimoniali. Negant è contra Castrop. (qui etiam dicit hanc sententiam veriorè) *cit. p. 1. n. 5.* citatis etiam pro ea Sanch. *l. 2. de mat. d. 10. n. 6.* Cönnick. *d. 24. du. 6. concl. 4.* &c. ad quos accedit Pith. *h. r. num. 74.* Fundamentum eorum est omnino contrarium, nimirum, quod cum Christus ita contractum matrimonialem fidelium elevaverit ad rationem Sacramenti, totaque essentia Sacramenti consistat in contractu illo, quod fideles tradunt sibi corpora ad usum conjugalem, fideles intendentes verum matrimonium, non possint non velle suscipere Sacramentum, sive non possint unam intentionem separare ab alia. Verum negabunt adversarii sequelam, & retorquebunt dicendo: Christus ablutionem & prolationem elevavit ad rationem Sacramenti, totaque essentia Baptismi consistit in illa ablutione & prolatione, & tamen possunt separari à ratione Sacramenti. An verò licitum sit, fideles contrahere matrimonium, separando ab eo per intentionem rationem Sacramenti, dum etiam lex nulla humana aut divina ostendi queat, quæ id veteri, alia est questio; saltem non sequitur: possunt eam separationem facere; ergo licet eam facere. Sed neque ex eo, quod Florentinum & Trident. absolute & sine exceptione pronuncient, matrimonia fidelium Sacramentum esse, satis efficaciter probatur contrarium; cum supponere videantur, fideles secundum usum communem & institutionem Ecclesiæ non aliter contrahere matrimonium, quam saltem implicite intendendo suscipere Sacramentum, non excludendo ejus rationem positivè, quemadmodum etiam Aetholici contrahentes matrimonium, dum propter errorem speculativum, quod putant matrimonium non esse Sacramentum, nolunt suscipere Sacramentum, illud nihilominus adhuc suscipiunt, dum non obstante illo errore suo, intendunt celebrare matrimonium eo modo, quo solent baptizati fideles Christiani; adeoque eorum matrimonia adhuc sunt indissolubilia. Quod si autem nullatenus & absolute nollent suscipere Sacramentum, sed solum celebrare contractum civilem; adversarii non admittent, ut volunt AA. secundæ sententiæ, illos omnino nihil facere, sive nec contractum, nec Sacramentum, sed dicent, illos adhuc celebrare matrimonium, sicut infideles cum hoc solum discrimine, quod ratione Baptismi eorum matrimonium sit ratum & indissolubile.

Quest. 85. An matrimonium fidelium celebratum per epistolam vel procuratorem sit verum Sacramentum.

Resp. affirmativè: Valent. *Tom. 4. d. 10. q. 1. p. 6. in solut. ad 4.* Sanch. *l. 2. d. 11. num. 27.* Bellarm. *de mat. l. 1. c. 5. ad 1.* Pont. *l. 1. c. 10. n. 3.* Gutt. *de mat. c. 43. n. 8.* Castrop. *n. 8.* contra Cajet. *in opusc. de mat. q. 1.* Bassolis & plures alios apud Castrop. *n. 7.* quorum sententiam probabilem judicat Rebell. *de oblig. just. p. 2. l. 2. q. 5. concl. 2.* Ratio est, quod matrimonium non secus ac alii contractus legitimi celebrari possunt per literas & procuratorem, utpote qui non egent verbis formalibus, sed perfici possunt verbis æquivalenter talibus, cum igitur Christus elevando contractum legitimum ad rationem Sacramenti, non immutaverit contractus naturam, nihil obstat, quò minus celebrans dicta ratione contractum matri-

monialem verum suscipiat Sacramentum. Sed neque requiritur ad suscipiendum Sacramentum, ut actuale habeat libertatem, sed sufficit, quod illam habuerit, nec revocaverit, ut contingit in eo, qui dormiens baptizatur, hoc verum, quod ad ministrandum per propriam personam Sacramentum requiratur actualis in ministro libertas, sed cum Sacramentum matrimonii celebrari possit per personam intermediam, non requiritur, ut quando ministratur, minister ejus principalis habeat actuale libertatem. Castrop. *n. 9.* ut verò dignè suscipiatur, debet, non procurator, sed ille, cujus nomine contrahitur matrimonium, esse in gratia eo tempore, quo contrahitur, adeoque tenetur ad gratiam sese disponere pro eo tempore, quo probabiliter credit à procuratore celebrandum.

Quest. 86. Quæ sit materia & forma Sacramenti matrimonii.

1. **R**esp. in hac questione resolvenda vel maxime dissident AA. præteritis aliis minùs probabilibus, veritati viciniore aliquot subjungo responsiones. Primò Rebell. *l. 2. q. 4. f. 3.* Valent. *l. c. Navar. c. 2. n. 20.* Sylv. *v. matrimonium. q. 1.* volunt materiam esse consensum, formam verba, quibus is exprimitur, sed contra est, quod materia tam contractus humani & politici, quam Sacramenti prout distincta à forma, nequit esse integrè & totaliter insensibilis, secus ac accidit in Sacramento penitentiæ, in quo licet contritio insensibilis sit materia proxima, prout tamen distincta à confessione seu verbis non est tota materia, ad hæc, pro ut requiritur ad formam, verba non determinant aut perficiunt consensum, sed solum illum declarant, iisdem ferè rationibus refellitur directè opposita sententia dicens verba esse materiam, & consensum esse formam.

2. Secundò docent Suar. *Tom. 3. de Sacram. d. 2. f. 1.* Bellarm. *l. 1. de mat. c. 6.* Sanch. *l. 2. d. 5. n. 6.* Cönnick. *d. 24. d. 3. concl. 1. n. 33.* Gutt. *de mat. c. 41. n. 1.* Pith. *h. r. n. 75.* mutuos consensum verbis expressos esse sibi invicem materiam & formam sub diversa consideratione, nimirum esse materiam, quatenus corporum traditionem continent, & esse formam, quatenus illorum acceptationem significanc; eò quod cum in omni contractu sit traditio & acceptatio, & traditio inefficax sit, quousque acceptatione compleatur & perficiatur, meritò contractus, pro ut significat traditionem, rationem materiæ determinabilis habere debet, & rationem formæ, prout acceptationem denotat. Sed contra hanc sententiam esse videtur, quod contractus non tam constet ex traditione & acceptatione, quam illam pro objecto habeat, formaliter autem & intrinsecè consistat in mutuo consensu interno verbis seu signis expresso. Ad hæc in hac sententia non satis explicari possit, qualiter hoc Sacramentum sicut & reliqua perficiatur rebus tanquam materia, & verbis tanquam forma; cum traditioni & acceptationi, quæ fit ex consensu verbis expresso, ratio verborum & rerum convenire nequeat. Item non explicatur, qualiter verba à rebus distinguantur, pro ut ea in omni Sacramento distinguit Florent. dum dicit, Sacramenta omnia perfici verbis tanquam forma & rebus, ut materia.

3. Tertiò docent Castrop. *d. 2. p. 3. num. 2.* Vasq. *in 3. part. Tom. 2. d. 129. c. 3. & d. 3. de mat. c. 5.* Pont. *l. 1. c. 7. num. 12.* Covar. *part.*

part. 2. de mat. c. 1. §. unico. num. 8. Gasp. Hurad. d. 3. de mat. diff. 21. &c. consensum utriusque contrahentis verbis vel signis expressum esse formam matrimonii, tam in ratione contractus quam Sacramenti (eadem enim est forma & materia utriusque, dum Christus instituens Sacramentum matrimonii contractui matrimonii non mutato superaddidit, seu adunxit rationem Sacramenti, seu vim practicè significativam gratiæ) materiam verò proximam esse traditionem & acceptationem corporum, & materiam remotam ipsa corpora, esse verò materiam, non ex qua contractus coalescat, sed circa quam versetur, & quæ ipse contractus perficiatur, juxta Concilium Florent. signanter dixeris, Sacramenta omnia perfici rebus tanquam materia & verbis tanquam forma, tacitè hac ratione indicans, non esse necessarium, quòd Sacramenta omnia intrinsecè constent rebus vel verbis; cum aliàs dicere debuisset *constare, non perfici*. Ex eo magis placere posset hæc sententia, quòd meliùs hoc modo explicari queat, qualiter matrimonium, ut reliqua Sacramenta perficiatur rebus tanquam materia, & verbis tanquam forma. Item qualiter matrimonium cum reliquis conveniat contractibus, quorum forma est consensus expressus verbis contrahentium, & illud est materia, quod consensus ille respicit & circa quod versatur.

Quest. 87. Quis sit minister Sacramenti matrimonii.

R Esp. Sunt ipsi contrahentes. Sanch. l. 2. d. 6. num. 2. Pont. l. 1. c. 8. num. 3. Castrop. p. 4. num. 2. cum communi & certa; ille enim solus est minister Sacramenti, qui illius materiam & formam ponit. hoc faciunt soli contrahentes, expriment enim mutuum consensum de mutua corporum suorum traditione & acceptatione, & certè constat contrahentes esse ministros matrimonii, quatenus est civilis & naturalis contractus, eatenus autem illud Christus elevavit ad rationem Sacramenti, Supponit hoc ipsum, nempe parochum nihil participare de ratione ministri. Trident. sess. 24. c. 1. irritando matrimonia celebrata sine præsentia parochi; supponit siquidem matrimonia aliàs celebrata sine parochi præsentia fuisse valida tam in ratione contractus quam Sacramenti. Porò contrahentes in peccato mortali, quatenus sunt ministri, peccare saltem mortaliter; eò quod non sint ministri consecrati ad hoc munus, negant Sanch. l. 2. d. 1. num. 4. Cönninck. d. 24. du. 3. num. 34. affirmant è contra Castrop. n. 3. Pont. l. 1. c. 8. n. 11. Vasq. l. c. d. 136. c. 3. Navar &c. eò quòd sint Christi instrumentum ad gratiam conferendam.

Quest. 88. An & qualis consensus requiratur ad matrimonium.

R Esp. Conjugum consensum necessarium esse ad matrimonium, indubitatum est, prout deciditur expressè, c. cum locum, c. tua h. t. eumque liberum libertate sufficiente ad peccatum mortale; quia causa est translativa domini proprii corporis & gravis obligationis, posse tamen matrimonium sumptum pro vinculo & obligatione ad cohabitationem mutua à Deo concedi & imponi conjugibus absque eorum consensu probabilius censet Castrop. cit. d. 2. p. 5. num. 2. citans pro hoc Sanch. l. 2. d. 26. num. 1. Cönninck. d. 24. du. 5. concl. 1. & 2. Gurt. de mat. c. 46. num. 1. eò

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. IV.

quòd nulla appareat in hoc repugnantia, quòd Deus suppleat, id quod præstare debebat consensus, tradendo conjugibus mutuo dominium in corpora, & hac ratione extraordinariè per divinam potentiam acquiri dominium sine positiva acceptatione seu consensu in illud; cum ex potestate civili probabiliter possit alicui quæri dominium contra ejus voluntatem; quin & aliqui censent, sic de factò Deum conjunxisse primos parentes sine eorum consensu, idque indicari verbis illis Christi *Matth. 19. quod Deus conjunxit, homo non separet*; de quo vide Castrop. l. c. n. 3. Illud certum, nulla potestate humana posse aliquos conjugi in matrimonium sine eorum consensu; cum neque Ecclesia, neque Princeps ullus alius habeat dominium in nostra corpora, præcipuè quòd ad usum matrimonii; proinde textus nulli definiant, matrimonium quandoque, deficiente consensu, subsistere. V. G. vi præcisè copulæ subsecuta Sponsalia; sed quia quandoque in aliquo dubio tam vehementer præsumunt ex conjecturis consensum adfuisse, ut nullam in contrarium admittant probationem, hac de causa declarant prædicta matrimonia esse valida.

Quest. 89. In quid consensus ille expresse vel saltem virtualiter ferri debeat.

R Esp. Necessè est, ut feratur in mutua corporum traditionem, in obligationem justitiæ ad conjugalem copulam, obligationemque abstinendi à qualibet alia; in dicta enim traditione & obligatione consistit essentia matrimonii. E contra verò, quia carnalis copula, mutua cohabitatio, & fidelitatis observatio non sunt de essentia matrimonii; neque illud necessaridò consequuntur, necessè non est, ut in ea feratur consensus. Castrop. num. 5. His non obstantibus, quòd videatur matrimonium consistere absque ulla obligatione ad copulam. V. G. dum conjuges mutuo consensu vovent castitatem vel promittunt invicem se nunquam petituros debitum. Nam in contractu matrimoniali non oritur obligatio justitiæ ad copulam petitam pro omni occasione ac tempore reddendam; sed quoties alter non fuerit impeditus eam petere, uti accidit, dum conjuges privarunt se jure libere petendi ex voto vel mutuo consensu; adeoque excusantur tunc conjuges ab obligatione reddendi debitum; quia in isto casu non est debitum.

Quest. 90. Num falsò existimans subesse impedimentum dirimens consentire validè possint in matrimonium.

R Esp. Negativam, quam tenent Cönninck l. c. du. 6. Navar. c. 22. num. 56. Castrop. l. c. num. 8. aliique apud Sanch. l. 2. d. 33. num. 1. contra eundem, uti & Gurt. l. c. c. 47. n. 1. Covar. in 4. decret. p. 2. c. 3. §. 7. Videri probabiliorè; eò quòd certò absque formidine credens subesse impedimentum, credat matrimonium sibi absolutè esse impossibile, quâ falsa cognitione stante, nequit seriò velle matrimonium, non solùm absolute (ut concedunt AA. oppositæ sententiæ) sed neque sub conditione, si possibile est, ut volunt iidem. Quia ad hanc voluntatem habendam debebat credere, in aliquo casu possibile sibi esse illud matrimonium, quod credere non potest, quam diu indubitanter credit adesse impedimentum dirimens illud pro omni casu.

G 2

Fru-

Frustraque adducitur in oppositum exemplum hæretici validdè baptizantis, etsi firmiter credat Baptismum non esse Sacramentum; nam non ideo validdè baptizat, quia baptizat sub conditione, si fortè sit Sacramentum, quia istam voluntatem habere non potest, dum absolute credit, non esse, nec esse posse in aliquo casu Sacramentum, sed quia intendit facere, quodd Christus instituit, sub qua intentione continetur voluntas conferendi Baptismum Sacramentum, & quæ consistere potest cum credulitate & errore, quo existimat non esse Sacramentum. Item frustra adducitur *Clem. unica de consanguinitate*, ubi excommunicatur, quia verè contraxit, vel etiam efficaciter contrahere intendit matrimonium; sed quia extrinsecus id attentavit animo vacandi libidini.

Quæst. 91. Num consensus utriusque conjugis debeat simul existere.

R Esp. ut utriusque conjugis consensus physicus & actualis sit simul, non requiritur, neque ratione Sacramenti, utpote ad quod constituendum sufficit partes inter se moraliter conjungi & coexistere sibi, ut patet in Sacramento pœnitentiæ; neque ratione contractus, in quo facilius adhuc admittitur illa moralis conjunctio. *l. qui presens. ff. de V. O.* paterque in præsentem, dum contractus matrimonii celebratur per epistolam vel procuratorem. Poterit itaque matrimonium celebrari consensu physicè præterito habitualiter perseverante, absque eo, quod opus sit permanere illum in effectu aliquo producto, qui sit causa contrahendi; cum nihil physicum efficere debeat, sed solum hunc moralem effectum, traditionem nimirum mutuum corporum, mutuaque obligacionem, ad quam præstandam sufficit perseverantia moralis habitualis; ideoque licet multum temporis intercesserit inter unum & alium consensum physicè elicitos, si tamen de facto neque expressè, neque tacitè revocatus fuerit, sufficere ad contrahendum matrimonium. Ita *Castrop. p. 6. num. 2.* idem ferè sentiunt, *Sanch. l. c. d. 32. q. 2. num. 7.* *Pont. l. 2. c. 16. an. 2.* *Cönninck. l. c. du. 7. concl. 1.* & 2. nisi quod velint relinquendam arbitrio prudentis, quantum temporis intercedere possit inter consensum illos mutuos. Unde jam etiam patet, hæc locum habere, ubi viget Trident. sive ubi requiritur præsentia Parochi & testium; dum nimirum hodie exprimitur consensus unius coram parochi & testibus et alterius consensus coram eodem parochi & iisdem testibus die alia, etsi hi nesciant, num prior consensus revocatus sit, cum id necessarium non sit, ut patet, dum assistunt matrimonio celebrato per procuratorem. An verò consentiente fictè, altero præbente consensum legitimum, possis dein denuo verè consentire, quin alter denuo consentiat, ac ita celebrare matrimonium validum, non ita certum est. Affirmat *Sanch. l. 2. d. 32. num. 2.* eò quòd prioris consensus adhuc maneat habitualiter. Negat *Castrop. num. 3.* eò quòd non tantùm primus ille consensus tuus ob fictionem fuerit nullus, sed etiam alterius consensum reddiderit nullum; cum is non intenderit traditionem corporis sui, nisi alter etiam sui corporis traditionem fecerit, quia est contractus mutuos onerosus; adeoque ex perseverantia dicti consensus, utpote nullius valoris, consurgere nequeat matrimonium,

Quæst. 92. An & qualiter consensus matrimonialis exprimendus.

1. **R** Esp. primò: Necessario exprimendus verbis vel signis; cum matrimonium sit contractus respectivus humanus & politicus, qui solamente celebrari nequit; estque insuper Sacramentum, quod necessariò est signum sensibile gratiæ sanctificantis.

2. **R** Esp. secundò: Etiam in valentibus loqui, consensum exprimi per verba formaliter talia non est de necessitate Sacramenti. *Sanch. d. 31. n. 5.* *Valq. d. 3. de mat. c. 7.* *Covar. in 4. decret. p. 2. c. 4. n. 1.* *Pont. l. 2. c. 7. n. 4.* *Castrop. p. 7. n. 3.* *Arg. c. unic. 8. fin. de despons. impub. in 6.* ubi pro puella præsentem & tacente pater præstat consensum & verum matrimonium constituit; quia puella medio illo silentio contentum patetnum approbat; ut inquit *D. Thom. in 4. dist. 27. q. 1. a. 2. q. ad. 3.* Et certè si verba necessitate Sacramenti necessaria essent, id utique expressisset *Florent.* dum exactè materias & formas Sacramentorum declarat. Dum verò idem Concilium ait: *causa efficiens matrimonii est consensus regulariter per verba de præsentem expressus*; non vult consensum, prout ordinariè exprimitur per verba eadem, esse causam necessariam Sacramenti, sed indicat solum consensum, qui est causa Sacramenti, ordinariè seu regulariter & commodius exprimi per verba.

3. **R** Esp. tertio: Sed neque in valentibus loqui ad exprimendum consensum, verba sunt necessaria necessitate præcepti, quia nullibi tale præceptum exstat. *Sanch. l. c. n. 10.* *Gutt. c. 46. n. 11.* (qui tamen volunt esse peccatum veniale, dum valentes loqui omitunt verba, quod tamen sibi non placere, ait *Castrop.* quia ubi nulla lex, ibi nulla prævaricatio) *Pont. l. 2. c. 7. n. 14.* *Cönninck. l. c. du. 8. concl. 4.* Illud tamen fatendum, esse maximè decens, ut contrahentes verbis utantur, ad hoc, ut Ecclesiæ certius constet de matrimonio contracto, quod & non plus vult textus *c. sua fraternitati*; dicens, verba quòd ad Ecclesiam esse necessaria. item textus, *c. licet, & c. consultationi*, nimirum verbis matrimonium perfici; non quasi ea ex institutione Ecclesiæ sint necessaria seu præscripta, sed quòd sint signa aptiora consensibus; unde etiam ait *Castrop. cit. n. 5. in fine.* quandoque ratione scandali, & ne dubius reddatur contractus, sub peccato mortali necessarium esse contrahentes consensum suum verbis exprimere.

Quæst. 93. An & quando copula inter Sponfos de futuro signum sit expressivum consensus matrimonialis.

1. **R** Esp. primò: est signum sufficienter expressivum consensus matrimonialis seu matrimonium contractum esse in iis locis, ubi Tridentinum non est receptum, non quidem ex natura rei, sed præsumptione juris, quatenus jus piè præsumit, matrimonium ante copulam illam contractum, ne ea aliàs sit fornicaria, dum enim Sponfi de futuro possunt inter se copulari tam animo fornicario quam affectu conjugali, Ecclesiæ, ne judicet illos deliquisse, credit copulam processisse affectu conjugali, voluisseque Sponfos hac ratione promissionem matrimonii contrahendi ad executionem deducere. *Castrop. p. 8. num. 4.* juxta *c. ii quisidem. c. fin. h. t.* Porrò dum Titius contrahit Sponsalibus cum Anna, eà invitâ contrahit

Spon-

Sponsalia cum Maria, & dein utramque cognoscit; copula illa habita cum Maria non poterit esse signum contracti cum ea matrimonii; quia sponsalia cum ea fuerunt nulla; copula verò illa cum Anna habita potuit esse signum contracti cum illa matrimonii, licet enim voluntate habuerit recedendi ab eius sponsalibus, contrahendo sponsalia cum Maria, de facto tamen non recesserit, & copulam cum ea habens, censendus est prædictum contractum approbasse, & attentatum recessum emendasse, Castrop. n. 5. cum Pont. l. c. c. 12. n. 6.

2. Resp. secundò: In locis, ubi receptum Trident. copulam habitam inter sponso de futuro coram Parocho & testibus esse signum sufficientem consensu conjugalis; adeoque per eam sponsalia transire in matrimonium; eò quòd jam Parochus & testes, qui prius assisterunt sponsalibus, assistentes dein tali signo seu copulæ sufficienter de consensu in matrimonium testari possint, affirmant Sanch. l. 3. d. 40. n. 7. Gutt. c. 41. n. 13. Henriq. l. 11. c. 3. n. 7. quod et si neget Castrop. n. 6. cum Cönnick. nihil tamen in contrarium afferunt, non enim video, cur (quod dicunt) copula illa non possit esse signum consensu habitum coram Parocho, quod requiritur; cum copula illa præsumptivè procedat ex affectu conjugali, adeoque sit præsumptivè ipse consensus in executionem promissi matrimonii, de consensu matrimonii coram se habiti satis testari possunt.

3. Resp. tertio: Ob attentationem copulæ habitam post sponsalia non præsumitur matrimonium contractum; adeoque ea non est signum expressivum consensu matrimonialis. Castrop. n. 7. juxta n. *adolescens. fin. h. t.* non enim jure inducta est præsumptio de matrimonio contracto ex attentatione copulæ, sed ex copulæ; ergo ea sine fundamento non extendenda ad hanc attentationem. His non obstante, quòd in dicta attentatione facta non animo conjugali admitatur culpa. Nam non solum ob vitandam culpam utrunque præsumitur matrimonium ex copula; sed ob vitandam talem culpam, ex qua femina amittit sui corporis integritatem, quæ maximi apud illam habetur, ut Castrop. Unde jam etiam inferitur à fortiore ex osculo, amplexibus, tactibus turpibus inter sponso non posse præsumi contractum ab iis matrimonium, Pont. l. c. n. 14. Covar. l. c. p. 1. c. 4. §. 2. n. 2. Castrop. n. 8. Arg. c. 1. de matr. contract. *contra meretricem. Eccl.*

Quest. 94. Quenam præterea sunt signa expressiva consensu matrimonialis, seu matrimonii contracti.

1. Resp. Ex traductione puellæ in domum sponsi, attentato jure civili præsumi potest contractum matrimonium, l. *mulier ff. de ritu nupt.* non tamen attentato jure Canonico. Menoch. l. 3. *presumpt. 1. n. 55.* Gutt. c. 41. n. 4. Castrop. n. 9. eò quòd Jus Canonicum solum ex copula habita inter sponso præsumit consensum matrimonii, quæ dispositio, utpote exorbitans à jure, non debeat extendi ad alia. Secus tamen esset, si ea traductio fieret ea solennitate, quæ attentat loci consuetudine uxor solet ad domum matiti deduci. Castrop. l. c. Arg. c. *vidua. de regul.*

2. Resp. secundò: Præsumitur ex longa cohabitatione, quæ vir & mulier se tractarunt ac conjuges. Male. l. 25. *de prob. concl. 1022.* Menoch. l. 3. *presumpt. 1.* Castrop. nu. 10. dicens id procedere à fortiore, dum agitur de probanda filiorum legitimitate maxime si parentes sint defuncti, quos decessisse in peccato mortali præsumi non debet, sed potius ante mortem contraxisse matrimonium,

3. Resp. tertio: Acceptatio annuli submissi à sponso sponsæ, præcedente jam tractatu de contrahendo matrimonio non est signum consensu præbiti in matrimonium, nisi ubi consuetudo habet, illam hac ratione significari; alias enim non nisi pro sponsalium confirmatione serviet. Sanch. l. 1. *de matr. d. 22. n. 1.* Pont. l. 2. c. 11. n. 2. Castrop. n. 11. idem esse dicens de porrectione manuum.

Quest. 95. Finis matrimonii quotuplex, & quo fine intendi debeat.

1. Resp. primò: Finis matrimonii alius est intrinsecus & essentialis, nimirum mutua corporum traditio & obligatio radicalis ad reddendum debitum. Castrop. *cr. d. 2. p. 10. n. 1.* & hic finis necessariò intendendus, non solum, ut matrimonium licitè, sed & validè contrahatur, Sanch. l. 2. d. 29. cum communi.

2. Resp. secundò: Finis alius matrimonii est accidentaliter, proprius tamen illi, nempe tam generatio prolum, quam habere concupiscentiæ remedium juxta illud Apost. 1. *ad Cor. 7. Propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat:* aut etiam mutua obsequiorum communicatio. Finis hic trinus honestè intenditur. Prior, quia ad hunc matrimonium ab authore naturæ institutum est. Alter, quia consilium est Apostoli, Cessante verò potentiâ ad generandum & periculo fornicationis, adhuc matrimonium honestè intenditur ob dictam obsequiorum communicationem; quia & ob hanc matrimonium institutum est.

3. Resp. tertio: Fines alii sunt extranei, v. g. voluptas, honor, divitiæ, pax inter consanguineos, conservatio familiae &c. inter hos fines aliqui per se honestatem moralem continent, ut pax Reipublicæ vel inter amicos, conservatio familiae illustri. Et propter hos fines licitè, & honestè contrahitur matrimonium. Siquidem neque ex fine, neque ex medio, quod eligit (utpote quorum utrumque honestum est) vitatur talis intentio. Neque etiam obstat, quod matrimonii finis alius sit magis proprius, & principalis. Nam hunc expressè intendere, non est obligatio, sed satis est illum non excludere, ut patet à simili, dum linguâ data primò ad conceptus exprimendos, uti quis potest licitè ad cantandum alii unive finem extrinsecum non inhonestum, ita tenent Pont. l. 1. *de matr. c. 21. n. 13.* Cönnick. d. 25. d. 2. *concl. 4. n. 18.* Castrop. n. 3. contra Sanch. l. 2. d. 29. n. 26. Laym. l. 5. *tr. 10. c. 4. n. 2.* Navar. &c. in quantum putant, peccatum saltem veniale esse propter inordinationem intendere per se primò finem secundarium, & matrimonio extrinsecum.

4. Resp. quartò: Sed & intendere matrimonium ob fines illos alios extraneos de se honestatè moralem non habentes, v. g. ut evadas dives, fruaris dote & pulchritudine uxoris, uti & voluptate copulæ, non esse peccatum etiam veniale, docent iidem Cönn. Pont. Castrop. *ll. cit.* eò quòd velle uti actu per se honesto (qualis est contrahere matrimonium) retinendo, vel non excludendo fines illius alias in eo imbibitos, ad obtinendum aliquid temporale non inhonestum, nullatenus sic peccatum, dum in eo casu non operatur quis absque fine virtutis, qui in ipso opere intrinsecè imbibitur, & qui in executione illius operis intenditur, dum non excluditur. Unde Cajetan. *Tom. 1. opuscul. tr. 12. de matr. q. 3.* Sanch. l. 2. d. 29. n. 25. Gutt. c. 46. n. 7. Covar. & alii apud Castrop. affirmant, regulariter nullum peccatum committi à contrahente ob solam uxoris pulchritudinem &c. eò quod esto horum consecutionem medio matrimonio ita expressè intendat, ut

nisi hæc adessent, non contraheret. Quia tamen finis ipsius operis huius non excluditur, horum bonorum consecutio reputari debeat, non tam finis operis, quam motivum impulsivum seu excitativum illius.

Quest. 96. Consensus matrimonialis qualiter debeat esse liber à metu, & num is reddat matrimonium invalidum.

Resp. Tametsi in aliis contractibus metus gravis injustè incuslus nullitatem ipso iure non inducat, sed ad summum reddat rescindibilem, inducit tamen eam in matrimonio, *c. cum locum. c. veniens. h. 2.* Ratio est, quòd alii contractus, etiam validi, rescindi possunt auctoritate Judicis; matrimonium tamen semel validum nullà auctoritate humana rescindi potest. Secus tamen est, si metus sit justè ac licitè incuslus; eò quòd tunc metus non tam infertur ab extrinseco, quam ab ipso patiente metum, qui illius causam dedit. Neque tam incutitur metus ad extorquendum contractum, quam contractus proponitur ut medium vitandi metum, seu potius malum intentatum, cujus ipse causam dedit. Sic dum quis obligatus est contrahere matrimonium, vel quia promittit illud; vel quia defloravit mulierem, potest justè cogi intentatis gravibus pœnis contrahere matrimonium, illudque ex metu talium pœnarum contractum erit validum. Porro coactus contrahere matrimonium, si verba proferat animo se obligandi, etiam si cognoscat, se obligatum non esse, nullum committit mendacium, cum idem, quod habet in mente, verbis proferat, vult enim, quantum est ex se, obligare se, & hanc voluntatem verbis explicat. Nullam quoque Sacramento irrogat injuriam; quia contractus metu extortus irritus est, & consequenter neque materia, neque forma Sacramenti esse potest; Secus ac contingit, dum quis cogitur proferre formam Sacramenti super materia indebita; cum formam ejus irritam faciat, uti Sanch. aliis relatis. *l. 4. d. 16. n. 6.* Si verò verba non verè, sed fictè proferat, nulla retenta mentis restrictione, committit peccatum leve mendacii, quia non tenetur consentire, à quo peccato, ut Castrop. *p. 12. n. 3.* facile excusari possit, si cum æquivocatione restrictioneque intellectus illa verba proferat.

Quest. 97. Quæ pœna injustè cogentium subditos ad matrimonium minis & terroribus?

Resp. Tridentinum *Sess. 24. cap. 9.* dominos temporales id facientes punit anathematis pœnâ ipso facto incurrendâ, importarique hæc pœna non quandam solennem maledictionem, sed veram excommunicationem, sicut aliàs solet nomine anathematis intelligi excommunicatio major. Sanch. *l. 4. d. 22. n. 8.* Castrop. *l. c. n. 5.* Feriuntur autem hæc pœnâ solum domini temporales; habentes jurisdictionem in foro sæculari; cum hi, qui ex officio proprio tenebantur subditos à coactione tueri, coactionem infertunt, meritò præ aliis puniantur. Unde hæc excommunicationem non incurrunr parentes cogentes filios ad matrimonium, neque Parochus, neque Episcopus, qui dominus temporalis non est. Sanch. *n. 9.* Castrop. *l. c. Gutt. c. 79. n. 12.* neque Rex, neque Imperator, eò quòd licet domini temporales sint, debebant propter eorum dignitatem necessariò excipi. Castrop. Sanch. Gutt. *ll. cit.*

Quest. 98. Qualiter filii cogi possint à parentibus ad matrimonium?

1. **R**esp. primò: Si filii aliàs non tenentur contrahere matrimonium, sed volunt religionem vel cælibatum eligere, ne quidem leviter possunt à paren-

tibus ad matrimonium cogi, aut obligari; quia injusta est obligatio electionem status melioris impediens, Sanch. *d. 23. n. 4.* Gutt. *n. 17.* Castrop. *n. 6.* Si verò filii teneantur ad matrimonium, quia vel promiserunt, vel quia id necessarium, ut gravi parentum necessitati succurratur, aut alia de causa, possunt à parentibus coactione moderatâ ad id obligari; quia parentes possunt obligare filios, ut debitis jure naturæ satisfaciant. Gutt. *n. 16.* Castrop. *cit. n. 6.*

2. **R**esp. secundò: Si filii neque dictam obligationem contrahendi matrimonii habent, neque volunt religionem aut cælibatum eligere, per se adhuc cogi seu obligari nequeunt à parentibus ad matrimonium illud, quod parentes v. g. promiserunt, vel volunt. Gutt. *n. 15.* Sanch. *l. 4. d. 23. n. 3.* Castrop. *n. 8.* contra Bellarm. *de matr. l. 1. c. 19.* Nav. *in sum. c. 14. n. 15.* Rebell. Rodriq. & c. eò quòd matrimonium sit perpetua quædam servitus, gravissima secum ducens onera, quam non est conveniens aliena voluntate subire, maximè cum ea debeat constitui amore mutuo conjugum, qui ratio habetur ex matrimonio aliena voluntate contracto. Neque obstat *c. 1. de de spons. impub.* ubi de matrimonio à parentibus promisso inquit Papa: *Et postquam filius pervenerit ad perfectam ætatem, debet hoc omnino adimplere:* nam rò debere non est de præcepti, sed de honestatis debito accipiendum propter subjctam materiam, quæ summam libertatem importat, juxta *Gl. ibid. & Host. in fine.* Possunt nihilominus per accidens quandoque filii ad hoc obligari ex lege v. g. caritatis, dum præsumunt ob spretam parentum voluntatem odia, rixas, aliaque gravia inconvenientia oritura. De cætero, quod communiter tradunt AA. cum Sanch. *d. 23. in fine,* obligatos esse sub gravi culpa filios expectere saltem consilium parentum, eò quòd censetur gravis contemptus spernere consilium eorum in re gravi, quibus à natura incumbit prospicere bono filiorum, id ad summum, inquit Castrop. *l. c. n. 11.* dum filii indifferentes sunt ad hoc vel illud matrimonium; Secus, si jam ad unum determinatis quia frustra tunc petitur consilium; imò gravioris id tunc offensionis causa esse possit.

Quest. 99. An parentes filium aut filiam nubentem contra eorum voluntatem possint exheredare, aut ei dotem negare.

1. **R**esp. ad primum; Filiam nubentem indigno invitatis parentibus jure saltem communi non posse exhereditari, nisi fortè 25. annos necdum attingerit, & luxuriosam vitam ducat, relicto matrimonio ei à parentibus proposito, juxta *auth. uicunq. de appell. cognosc. §. aliud quoque.* Probabilius quidem cenet Castrop. *cit. p. 12. n. 12.* censent quoque Covarr. *p. 2. de matr. c. 3. §. 8. n. 5.* Azot. *p. 1. l. 2. c. 25.* Sanch. *l. 4. d. 25. n. 2.* Vafq. Hurtad. & c. leges similes loquentes de pœnis appositas contrahenti matrimonium contra rationabilem voluntatem parentum repugnare Juri Canonico, eò quòd id libertatem suam in matrimonio contrahendo requirat; ideoque pœnam sponsalibus adjunctam annullat. *c. gemma. l. c. exhereditatio autè sit gravissima pœna.* Ad hæc condere leges circa matrimonium, & de illarum observatione judicium ferre sit potestatis ecclesiasticæ, non civilis. Nihilominus idem Castrop. *n. 14.* cum Claro *pract. 4. 82. n. 12.* Pont. *de matr. l. 2. c. 1. n. 29.* Molin. *de just. tr. 2. d. 176. n. 24.* Rebell. *de matr. q. 14. f. 3.* & aliis, quos citat, tanquam probabilius defendit contrarium; eò quòd appositio pœnæ filie nubenti contra rationabilem voluntatem parentum, maximè si nubat indigno, & vitam luxuriosam ducat, non sit causâ matrimoniales adjudicare, neque

neque matrimonium impedire, sed bono filiorum providere, abusus conjugii impedire, inimicitias, rixas & odia vitare &c. ad hæc exhereditatio non fit iudicanda pœna, sed præmii negatio, dum filiis jure naturæ solum debeantur alimenta ad vitam necessaria; hæreditas autem & successio fit jure positivo inducta, ac consequenter jus positivum merito dictam successione denegare possit filiis parentum iustæ voluntati in re tam gravi contradicentibus, *cit. verò c. gemma*, solum prohibeatur pœna conventionalis appositæ recedentibus à matrimonio utcumque contracto. Ex quo inferre non liceat, prohibitam quoque pœnam nubentibus contra iustam parentum voluntatem; cum id matrimonio nullum præjudicium afferat, sed potius ejus finem promoveat, contrahentiumque bono, & Reipublicæ paci consulat. Non posse autem tali filia nubenti contra voluntatem parentum indigno negari alimenta; eò quòd hæc jure naturæ sint debita, tradunt Sanch. *L. 4. d. 26. n. 1. Molin. l. c. d. 168. in fine. Gutt. c. 76. n. 4. Castrop. n. 16. contra Molin. Justitiam, de primog. l. 2. c. 16. n. 3.*

2. Resp. ad secundum: Filia minori 25. annis nubenti absque patris consensu, & sine promissione dotis, patrem teneri adhuc dare dotem, eò quòd dos non solum ad sustentationem vitæ concedatur, sed ut onera matrimonii facilius portari valeant, *c. salubriter. de usur.* Patet autem teneatur dotare filiam, etiam si ea aliunde habeat, & pater dotem non promiserit, ut *Gl. in c. de raptoribus in fine. 36. q. 1.* Et filia nubens digno, etsi contra voluntatem patris, adhuc rectè gesserit negotium patris, agendo quod pater ipse facere tenebatur, id, inquam, ex hac ratione, ut probabile defendit Castrop. *n. 17. contra Sanch. d. 26. n. 17. Covar. 2. part. decret. c. 3. §. 8. n. 8.* Quòd si verò filia sit major 25. annis, etsi nuperit indigno, teneri patrem eam dotare, eò quòd ipsi patri tribuendum, quòd nuperit indigno; cum tam longo tempore distulerit matrimonium, astringit Castrop. *n. 18. citato Sanch. d. 26. n. 1. qui mox tamen ita limitat, ut ferè contrarium dicat, dum ait: Limitandum id censerem, ut solum concedi debeat dos necessaria ad vitæ sustentationem, tam ipsius quam viri. Nam licet culpam moralem non commiserit contrahendo cum indigno; attamen commisit culpam civilem, & policicam gravi nota parentes & familiam afficientem, ob quam causam merito potest privari alimentis, & dote, quæ promissio non est, nec jure naturæ debetur, ut Sanch. *n. 18. Covar. Molin. ll. cit.**

Quest. 100. An & qualiter matrimonium valide & licite contrahi possit per procuratorem.

1. Resp. primò: Indubitatum est matrimonium per procuratorem celebrari posse licite, ac valide tam in ratione Sacramenti, quam contractus in locis, in quibus receptum non est Tridentinum, prout definitur *c. fin. de procuratorib. in 6.* Jure siquidem naturæ celebrari potest matrimonium, sicut alius contractus; sed alius contractus per procuratorem celebrari potest. Jam verò Christus immutatà contractus naturæ evexit illud ad ratione Sacramenti.

2. Resp. secundò: Pari modo sic celebrari potest in locis, ubi receptum est Trident. patet ex præxi Ecclesiæ passim, maxime inter nobiles ac Principes in dictis locis hac ratione celebrari matrimonia Sanch. *L. 2. d. 11. n. 20. Gutt. c. 43. n. 10. Castrop. d. 2. n. 9.* dicens oppositam sententiam à pluribus DD. notari temeritatis. Sed neque deest tali

matrimonio legitima præsentia Parochi & testium, quod ipsum præcipue obstare videbatur valori talium matrimoniorum. Nam esto, Parochus & testes non sint præsentis consensui actualiter habito à principalibus contrahentibus, sunt tamen præsentis contractui matrimoniali, quippe qui celebratur per procuratorem, quod sufficit; siquidem Tridentinum non dixit, Parochum & testes debere esse præsentis consensui contrahentium, sed contractui matrimonii, quin & consensui alteri parti manifesto per procuratorem interfuit. Et esto præsentia Parochi & testium, qui interfuit, dum consensus præstatur per procuratorem, non sit formaliter, & specificè præsentia Parochi, & testium, quæ interfuit consensui præstato per ipsos contrahentes, sed solum æquivalenter, adhuc non obstat; siquidem, quod, dum præsentia certa requiritur pro forma, impleri non potest per æquivalens, id verum est, ubi id ipsum non obstat juri communi, qualiter in præsentia obstat juri communi (dum illud matrimonia celebrata per procuratorem approbavit) quod Parochus & testes debent assistere formaliter ipsi consensui contrahentium. Item ubi verbis expressis in jure requiritur talis præsentia formalis pro forma, quod non fit in præsentia. Dum autem *L. obligari. ff. de auctor. & consensu tutor.* requiratur, ut tutor præsentis sit contractibus minorum, non sufficit, illum adesse per procuratorem. Item, quod dum Canonico- rum præsentia requiritur in alienatione rerum Ecclesiæ non sufficiat, ut plures docent, illos per epistolam consentire, id speciale, & exinde est, quia eligitur industria tutoris, & Canonico- rum, ut rebus Ecclesiæ & pupilli, aut minoris melius provideatur. Neque refert, quòd Parochus & testes de valore matrimonii testari non possint, dum nesciunt, an interim principalis mandatum revocaverit, aut etiam procurator illud finerit. Nam necessarium non est, testari illos de valore matrimonii, sed solum de contractu, ad quod ad summum requiritur, ut illis constet procuratorem habere mandatum ad contrahendum (tamen & id opus non esse, probet Gutt. *c. 44. n. 100.*) non verò necesse est, ut illis constet mandatum revocatum non esse; cum quamdiu de revocatione non constat, præsumere debeant, illud durare, sicut etiam præsumere debent, contrahentes contrahere verè, & absque impedimento. Denique nihil refert, quod ex tali celebrato matrimonio per accidens multa sæpe oriantur inconvenientia, ob quæ aut similia matrimonium clandestinum prohibetur. Nam dato ob istiusmodi Ecclesiam potuisse irritare matrimonia celebrata per procuratorem, sicut de facto irritavit clandestina, id jam non fecit, & quis quæso contractus humanus est sine incommoditatibus.

3. Resp. tertio: Non est necesse, etiam in locis, ubi Tridentinum receptum, ut procurator constitutur coram Parocho & testibus; sed sufficit, ut ei mandatum concessum clandestinè, modò tamen concessum ita, ut probari possit & Ecclesiæ constare tale mandatum datum. Si enim hæc præsentia necessaria in constituendo procuratore, id utique Trident. expressisset. Ita enim communi Sanch. *L. 2. d. 11. n. 23. Gutt. c. 43. n. 13. Castrop. cit. p. 9. n. 5.* Et ratio est; quia hac ratione optime adhuc testes testari possunt de contracto matrimonio, etsi testari nequeant de valore mandati; dum Concilium non requirit, ut testentur de valore matrimonii, sed solum de matrimonii exteriori contractu, quo testimonio simul testantur de consensu contrahentium, non in se, sed in procuratore, uti contingit in matrimo-

nio

nio contracto medio interprete. Frustra autem, ut pater, dicitur, mandatum clandestinum esse medium ad matrimonium clandestinum, adeoque hoc prohibito, prohibitum & illud, quippe prohibito sine, prohiberetur & medium ad illum. Nam prohibito sine prohibentur solum illa, quæ eum necessario inferunt. Jam verò mandatum clandestinum non infert matrimonium clandestinum; cum non detur ad matrimonium clandestinè, sed publicè celebrandum. Quæ præterea opponi possent, vide diluta apud Castrop. n. 10.

4. Resp. quartò: Requiritur, ut mandatum hoc sit speciale, eò quòd, cum matrimonium sit res gravissima, ex qua totus status vitæ dependet, oportet, ut specialiter committatur contrahendum. Item debet esse citra personam determinatam, aliàs non erit signum mutui amoris, uti hæc habentur *c. fin. de procurat. in 6.* Castrop. l. c. n. 1. Sanch. l. c. n. 1. & seq. Covar. p. 2. de sponsal. c. 4. à n. 8. Pont. L. 2. de matr. c. 15. à n. 2.

5. Resp. quintò: Opus non est, ut mandatum illud concedatur in scripto, sed potest dari ore tenus, sicut de quocunque procuratore dicitur juxta Gl. in l. maritus. v. prescripserit. c. de procur. & ita tenent Sanch. L. 2. d. 11. n. 14. Gutt. c. 43. n. 16. Castrop. cit. p. 9. n. 7. ubi etiam hi AA. quod necessaria non sit in procuratoribus sexuum diversitas, sed fungi possint hoc officio tam duæ feminæ, quam duo viri, quia non suo, sed alieno nomine contrahunt.

6. Resp. sextò: Debet procurator hoc mandatum exequi, nec alium sibi substituere potest, nisi id expressè habeatur in mandato; cum electa sit industria personæ: AA. iidem *ll. cit.* Porro attendere debet procurator, ne in executione excedat limites mandati; siquidem in eo, in quo excedit non agit ut procurator, sed ut privatus; adeoque deficiat consensus contrahentis, & sic nihil agitur. Castrop. n. 3. Sanch. n. 17. Pont. nu. 6, qui tamen dicunt id intelligendum, dum excessus est in conditione, & forma substantiali, non verò, dum est in conditione & forma tantum accidentali, ita ut tunc contractus non vitietur. Sic v. g. dum mandatum habet, ut contrahatur matrimonium servatâ formâ Trident. non exinde vitietur contractus, si denunciations omittantur, eò quòd hæc postulata credi possint eo solummodo & formâ, quo de jure communi requiruntur.

7. Resp. septimò, Si consensus principalis revocatus est tempore, quo procurator contrahit, etsi revocatio ei ignota, matrimonium est nullum, quia deficit consensus contrahentis, quem Ecclesia vel Respublica supplere non potest, sicut potest in aliis contractibus politicis, qui validè fiunt etiam per procuratorem revocatum, dum revocatio nec pariti, nec procuratori nota est. *L. si mandatum. ff. mandati.* Proceditque id ipsum, etiam si jurasses,

te nunquam revocaturum mandatum. Castrop. cit. p. 9. n. 2. sed & sufficit revocatio tacita, v. g. si post datum mandatum contrahendi cum Titia celebres sponsalia, vel des mandatum contrahendi cum Cajjo. Castrop. l. c. citatis Covar. p. 2. de sponsal. c. 4. n. 11. Sanch. l. c. d. 11. n. 20. Gutt. cit. c. 43. n. 28. &c. De cætero, si tempore, quo procurator contrahit, consentias; tamen si medio tempore post datum mandatum dissentias, matrimonium erit validum; quia mandatum firmum cum consensu persistit, Sanch. n. 11. Castrop. l. c. Gutt. n. 15. sic quoque si tempore, quo mandatum dedisti, fide consentisti, & dein tempore, quo contraxit procurator verè consentis valere matrimonium, tenent Sanch. n. 13. Gutt. l. c. Henric. L. 11. de matr. c. 2. n. 2. Negat è contra Castrop. cit. n. 2. cum Cönninck. d. 24. du. 9. n. 72. eò quòd constitutio procuratoris primæ: quæ fuerit nulla ob simulationem tuam, non possit solo consensu interno revalidari, sed opus sit novo legitimo expresso consensu constitui. Illud certum est, non requiri, ut tempore, quo procurator contrahit, actu consentias, sed sufficere, ut tunc non dissentias; quia in vîprioris consensus tui non revocati, quo procuratorem constituisti, fit matrimonium, tamen si dormias, vel ad alia negotia sis distractus, Castrop. Sanch. Cönn. *ll. cit.* qui & inde contra Pont. l. 2. c. 15. n. 14. inferunt, valere adhuc matrimonium, etsi eo tempore, quo contrahit procurator, incidaris in maniam; eò quòd licet tu eo tempore contrahere nequeas; uti nec contrahere potes, si eo tempore dormias, possis tamen tunc contrahere per alium; quia non contrahis in virtute consensus tunc expressi, sed in virtute consensus habiti tempore, quo procuratorem constituisti.

Quæst. 101. An pari modo validè, etiam in locis, in quibus receptum est Tridentinum, contrahi possit matrimonium per epistolam.

Resp. affirmativè. Sanch. d. 12. n. 3. Molin. de just. l. 3. d. 254. Gutt. c. 45. n. 4. Castrop. cit. p. 9. n. 11. cum communi. Potest enim sic fieri traditio & acceptatio (uti fiebat jure antiquo. *L. mulierem. ff. de ritu nupt.* quod per Trident. mutatum non est) etiam coram eodem Parocho, & testibus iisdem, quod necessarium est, ut testari possint de matrimonio; dum nimirum scribis Titia, te tradere te ei in maritum, eamque in uxorem accipere, ipsaque legens literas tuas coram Parocho. & testibus assimet, te quoque se tradere in uxorem, & traditionem à te sibi factam acceptare. Putant tamen Castrop. & Cönninck. necesse esse, ut Parochus & testes agnoscant tuas literas, & sic sciant, cujus traditionem mulier acceptet.

C A P U T VIII.

De impedimentis matrimonii in genere, & in specie de impedimentis impediens tantum.

Quæst. 102. Impedimenta matrimonii quotuplicia, & penes quem sit potestas ea constituendi.

1. **R**esp. ad primum: Sunt duplicia, aliqua impediens tantum, quæ impediunt, quò minus matrimonium licitè, non vero, quò minus validè contrahi possit.

Alia dirimentia sic dicta, non quòd matrimonium validè contractum dirimant, sed quòd impediunt, ut matrimonium nequidem valide contrahi possit.

2. Resp. ad secundum: quantum est ex natura rei, & seclusis constitutionibus ecclesiasticis, omnis Magistratus (adeoque & civilis) qui absolutam habet potestatem ferendi leges, potest impedimenta matrimonii tam dirimentia, quam impedi-

pedi-